

**Пресс релиз: жергиликтүү убакыт боюнча 2015-жылдын 9-СЕНТЯБРЫ таңкы 00.01ге чейин таратууга КАТУУ ТЫЙУУ САЛЫНАТ**

**Байланышууга:** Айсулуу Камчыбекова, Бишкектеги Коммуникация боюнча адис. Тел +996 (0) 312 66 46 36 кошумча. 121; Эл. почта: [Aisuluu.Kamchybekova@helpage.org](mailto:Aisuluu.Kamchybekova@helpage.org); Skype: aisuluu.kamchybekova

### **ГЛОБАЛДУУ ИНДЕКС ЭЙДЖВОТЧ 2015: Кыскача билдирүү**

- Улгайган адамдар үчүн жашоого эң мыкты өлкө катары, бул жылы Индекстин башында Швейцария турат;
- Улгайган курактагы жакырчылык деңгээли боюнча маалымат эл аралык маалымат системасында жок, эң кеминде 93 өлкө боюнча жок; Миллиондогон улгайган адамдар тууралуу маалымат жок;
- Улгайган адамдар арасында теңсиздик өсүп барууда – 60 жаш деп белгиленген адам өмүрүнүн күтүлүүчү узундугунун айырмасы Индекстин жогорку жана төмөнкү бөлүгүндөгү өлкөлөр арасында 1990-жылы 5,7 жыл болсо, 2012-жылы 7,3 жылга барабар болду;
- Катаал үнөмдөөнүн улгайган адамдарга тийгизген таасири өсүп барууда;
- Өмүр бою адамдарга инвестиция жасоо өз пайдасын кечирээк берет.

**Бүгүн (Шаршемби, 2015-жылдын 9-сентябрында), ХэлпЭйдж Интернэшнл ЭйджВотч 2015 Глобалдык Индексин жарыялайт, анын алкагында, улгайган адамдардын социалдык жана экономикалык жыргалчылыгынын шайкештиги боюнча 96 өлкөнүн рейтингин жүргүзөт. Индекс 60 жаштагы жана андан жогорку адамдардын 91 пайызынын, 901 миллионго жакын адамдын материалдык камсыздалуу, саламаттык сактоо, жекече дараметтүүлүк жана жагымдуу чөйрө сыяктуу негизги төрт тармактагы улгайган адамдардын жыргалчылык деңгээлин өлчөөнү көрсөтөт.**

### **2015-жылда эмне жаңы?**

Глобалдык деңгээлде Швейцария (1) улгайган адамдар үчүн жашоого эң мыкты өлкө болуп калды, анын артынан Норвегия жанаша келет. Жогорку баскыктагы 10 өлкөнүн ичинен Япониядан (8) башкасы баары Батыш Европада жана Түндүк Америкада жайгашкан. Тизменин акырында Афганистан (96) турат.

Бардык аймактар төмөнкү квадратта көрсөтүлгөн, ал эми Африка өлкөлөрү материалдык камсыздалуу боюнча төмөнкү рейтингге жана ден-соолук абалы боюнча начар натыйжаларга ээ болгон өлкөлөрдүн жарымын түзөт.

ХэлпЭйдж Интернэшнлдин аткаруучу директору Тоби Портер баса белгилегендей, «быйылкы жылы Индекстин башкы маселеси – миллиондогон улгайган адамдар көзгө көрүнбөс болуп эсептелет: алар улуу жаштагылардын жашоосунун сапаты жөнүндө

маалыматтар эл аралык системаларда жок болгон өз өлкөсүндө, өз турмушу менен жашашат”. “Индекске 96 өлкө кирди, бирок биз, жетишээрлик маалыматтын жоктугунан 98 өлкөнү чыгарып салууга мажбур болдук”, - деп улантты ал.

«Улгайган курактагы жакырчылык деңгээли боюнча маалымат эл аралык маалымат системасында жок, эң кеминде 93 өлкө боюнча жок. Өзгөчө Африка шокко салат, ал жердеги 54 өлкөнүн ичинен жеткиликтүү маалымат жетиштүү болгон 11 өлкө гана камтылды”.

“Ошентип, Либерия жана Бурунди сыяктуу дүйнөдөгү эң кедей эки мамлекеттегиге караганда, дүйнөдөгү эң бай эки өлкөдө, Норвегия менен Люксембургда жашаган улгайган адамдардын муктаждыктары жөнүндө көбүрөөк билебиз”.

Глобалдык картаюнун фонунда улгайган курактагы жыргалчылык алга эмес, артка карай кетүү коркунучу орун алууда. Маалыматтар көрсөткөндөй, 60 жаш деп белгиленген адам өмүрүнүн күтүлүүчү узундугунун айырмасы Индекстин жогорку жана төмөнкү бөлүгүндөгү өлкөлөр арасында 1990-жылы 5,7 жыл болсо, 2012-жылы 7,3 жылга барабар болду. Эгерде бул курактык группага көбүрөөк көңүл бурбасак, жана даректүүрөөк программаларды кабыл албасак, бул теңсиздик дагы да өсө берет. Катаал үнөмдөөнүн таасири Европадагы улгайган адамдарга азыр эле таасир этүүдө.

«Ушул айдын акырында, өкмөттөр БУУнун Туруктуу Өнүгүү Максаттарына кол коюшуп, 2030-жылга чейинки мезгилде универсалдуу максаттарга жана милдеттерге жетүү боюнча милдеттенмелер менен бизди байлашат,» деп белгиледи Портер. “Картаюу жараяндары БУУнун Башкы Катчысы Пан Ги Мундун “эч ким четте калбасын” деген чакырыгына негизденип, Туруктуу Өнүгүүнүн Максаттарында тааныла баштады.

“ЭйджВотч Глобалдык Индекси Туруктуу Өнүгүүнүн Максаттарын ишке ашыруу улгайган адамдардын турмушуна бере турган таасирди көрсөтүүгө жардам берүүсү мүмкүн, бирок, биз картинаны бүткөрүү үчүн, маалыматтар боюнча жетишпестиктерди толуктообуз зарыл,»- деп кошумчалады. “Улуттук, аймактык жана глобалдык деңгээлдеги маалыматтардын жакшыртылышы, аларды жаш-курагы жана жынысы боюнча бөлүп көрсөтүү бизге дүйнө боюнча эркектер жана аялдар картаюуну кантип баштан өткөрүп жаткандыгын терең түшүнүүгө бизге жардам берет”.

Индекске ийгиликке жетишкен мамлекеттер картаюу маселелери жөнүндө ойлонушат. Алар улгайган эркектер жана аялдар жөнүндө маалыматтарды билишет, алардын муктаждыктарын канааттандыруу, алардын тажрыйбасын жана ыкмаларын өрчүтүүгө багытталган даректүү мамилелер боюнча алар менен кеңешишет. Бул мамлекеттер бардык төрт тармак боюнча тең жогорку балдарды алышты; социалдык пенсиялар, кол жетерлик жана туура келүүчү саламаттык сактоо; ийкемдүү график боюнча иштөөгө, улгайган адамдардын өмүр бою окуусуна дем беришет жана колдошот, ошондой эле бардык курак-жаштагы адамдар үчүн коопсуз жана жагымдуу чөйрө түзүшкөн.

Туруктуу Өнүгүүнүн Максаттары, бул деген 17 максат жана 169 милдеттер, сентябрдын аягында Бириккен Улуттар Уюму тарабынан кабыл алынат. 2030-жылы, алар өз натыйжаларына жеткен мезгилде, глобалдык масштабда 60 жаштагы жана андан улуу курактагы адамдардын үлүшү, прогноздор боюнча азыркы учурдагы 12,3 пайыздан 16,5 пайызга чейин өсөт. Булардын төрттөн үчү өнүгүп келе жаткан өлкөлөрдө жашайт.

Бул жылдагы Индексти коштогон кайрылуусунда, архиепископ Десмонд Туту мындай деди: «Мен мааниге ээ экендигим жөнүндө, улгайган адамдар бардык жерде мааниге ээ экендиги, жана бардык курак-жаштагы адамдар Туруктуу Өнүгүү Максаттарына киргизилүүсү керек экендигин мен дүйнөгө айткым келет».

[www.globalagewatch.org](http://www.globalagewatch.org)

**-АЯГЫ-**

**Редакторлорго эскертүү: РЕЛИЗ: жергиликтүү убакыт боюнча 2015-жылдын 9-СЕНТЯБРЫ таңы 00.01ге чейин таратууга КАТУУ ТЫЙУУ САЛЫНАТ**

**1. ЭйджВотч 2015 Глобалдык Индексин, аңгемелерди, фото жана инфографиканы төмөнкү даректен жүктөп алууга болот:**

<https://helpage.box.com/s/8az4hq1n1sm8oianpku37p07mf8rltga>

**2. Индексин түзүлүүсү:** Индекс 96 өлкөдөгү улгайган адамдардын жашоосунун сапатын көрсөтүүнү камсыз кылат. Он үч өз алдынча көрсөткүчтөрдүн тизмеги төрт тармакка негизделген: материалдык камсыздалуу, саламаттык сактоо, жекече дараметтүүлүк жана жагымдуу чөйрө. Жалпыланып, бул маалымат өмүрдүн акырында жашоо үчүн бакубат айлана чөйрө түзүү үчүн бирге аракеттешүүчү экономикалык, социалдык жана саясий элементтерди өлчөп чыгат.

ЭйджВотч Глобалдык Индекси картаюу көйгөйлөрү боюнча маалыматтын жалпы жетишсиздигинен, саламаттык сактоо, билим берүү, окутуу жана пенсиялык камсыздоо сыяктуу тейлөө чөйрөсүндө маргиналдашууда жана четтетүүдө картаюунун натыйжасын начар түшүнгөндүктөн түзүлгөн.

ХэлпЭйдж Индексти төмөнкү максаттарда иштеп чыккан:

- Саны өсүп, картайып бараткан калкы туш болуп жаткан көйгөйлөрдү чечүүнүн жолдорун иштеп чыгуу үчүн, өкмөттөргө жана саясатчыларга жардам бере алуучу формада берүүгө ылайыкташтырып, эл аралык маалыматтарды кол жетерлик кылуу.
- Улгайган адамдардын жыргалчылыгына байланышкан жашоонун тармактарына жана өлкөлөргө тиешелүү маалыматтардагы жетишпестиктерди баса белгилөө.
- Жашоонун кечки этабындагы жашоонун көп кырдуу мүнөзүн биз түшүнүүбүзгө жардам берүү үчүн, улгайган адамдардын муктаждыктары жөнүндө саясатчылардын түшүнүгүн кеңейтүү.
- Өлкөлөрдү келечектеги прогрессти өлчөөгө мүмкүндүк берүүчү негиз болуучу пункттар менен камсыз кылуу, бири-биринен үйрөнүү. Индекс, бул узак мөөнөттүү долбоор болуп эсептелет, андыктан ал ар жылы негизги тенденцияларга же элементтерге арналган докладдар менен жаңыланып турат.

Негизги максаттуу аудиториялар – өкмөттөр, саясатчылар, БУУнун агенттиктери, өнүктүрүү боюнча агенттиктер, ХэлпЭйдждин аффилициланган мүчөлөрү жана

өнөктөштөрү, коомдук уюмдар жана кампаниялардын активисттери, жарандык коомдун уюмдары жана коалициялары, улгайган адамдар жана жалпы коомчулук.